

Rovdyrbloggen

Dette dyret står øverst på menyen til gaupa

Fredag 18. november 2016 - 15:57

Av John Odden, seniorforsker ved NINA

Spenningen var stor da jeg og kollegaene mine en fin vinterdag i 2006 så den første gaupa i Hallingdal våkne fra bedøvelsen vi hadde satt. Gaupa kunne rusle av sted ut i skogen med en ny GPS-sender rundt halsen. Vi gav den unge hanngaupa det velklingende navnet M187, og sammen med 30 andre gauper i Buskerud, Telemark og Vestfold, skulle den gi oss ny forståelse av hva som styrer rovdysr valg av byttedyr.

Gaupene i disse dalførene smyger seg rundt i bratte berg på jakt etter blant annet rådyr, hjort og sau. Hva står øverst på menyen? Hva styrer valget av bytte? Studier fra andre områder har vist at gaupa ofte [foretrekker rådyr](#) der tettheten er stor. I dette studieområdet skulle vi imidlertid oppdage at tilgjengeligheten til andre byttedyr også er viktig når dagens føde skal velges.

Om vinteren drepte de merkete gaupene for eksempel færre rådyr hvis de hadde mye hjort tilgjengelig, hvis vi sammenlikner med områder med lite hjort. Når sauen kom på beite sommertid, drepte gaupene også færre rådyr i områder med mye sau og hjort enn i områder med lite.

Det ble tydelig at valget av byttedyr ble påvirket av tettheten og sammensetningen mellom de ulike byttedyrene i området. Sagt på en annen måte kunne man for eksempel se at lite rådyr og hjort var dårlige nyheter for sau på beite.

GPS-sporing åpnet ny verden

Denne kunnskapen om gaupenes menyvalg ble gjort enkelt tilgjengelig gjennom GPS-sporing og flere års «turorientering» i hælene på gaupene.

Mens vi tidligere år hadde anvendt intensiv [VHF-peiling i felten](#), kunne vi nå følge gaupene via en PC-skjerm, der forflytningene ble gjort tilgjengelig med posisjonsoverføring via mobilnettet. Vi kunne nå følge flere gauper intensivt samtidig. Så fort gaupene stoppet opp i et område i minst en time, gikk vi inn og sjekket om de hadde tatt en pust i bakken eller spist på et byttedyr.

Vi ventet selvsagt til gaupa hadde forlatt området først.

Jeg fikk mye god hjelp til dette feltarbeidet fra hallingdøler, numedøler og

John Odden og Øistein Høgseth med den første gaupa (M187) som får GPS-sender i Hallingdal (Foto: John DC Linnell)

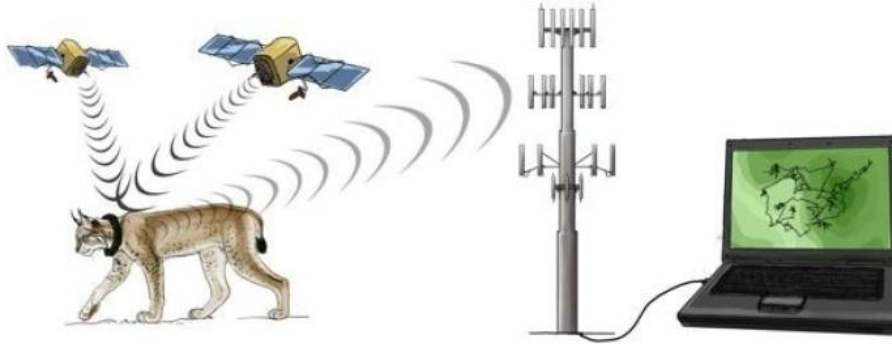
telemarkinger. Mens min egen arbeidsdag dessverre har blitt mer og mer til en kontorjobb foran en PC, fløy de opp bratte lier med en GPS i nevene. De gangene jeg brøt meg vekk fra kontorpulten fikk jeg fort opp pulsen i hælene på dem, og jeg tok meg ofte i å lure på om de var lagd av et annet materiale her i vest.

Jeg har stor respekt for kompetansen til mange av disse lokale karene har opparbeidet gjennom milevis med gaupesporing i krevende terreng.

Fikk kartlagt gaupenes meny

Ved å følge de GPS-merkete gaupene fant vi til sammen 603 byttedyr drept av gaupene. Byttedyrene var fordelt på et vidt spekter, fra spurvefugler til elg. Som i andre områder vi har jobbet, så dominerte hjortevilt og sau (hovdyr) dietten.

Om sommeren var faktisk sau det mest drepte byttedyret, etterfulgt av rådyr. Om vinteren utgjorde rådyr 73 prosent av hovdyrene drept, mens særlig hanngaupene også drepte hjort.

GPS-halsbåndet tar en posisjon ved hjelp av satellitter. Denne posisjonen sendes til forskerne ved hjelp av mobilnettet. (Foto: (Illustrasjon: Mirjam van Dalum))

Et overraskende funn var at sau også ble drept av gaupene på vinterstid. Faktisk var det slik at ett av ti byttedyr som ble drept av hannauper om vinteren i de nordre delene av studieområdet, var en sau! Dette dreide dette seg ofte om sau drept på innmark, men seks av gaupene fant også sau og geiter i utmarka etter sanking på senhøsten og vinteren.

Til sammen gav forskningsprosjektet viktig kunnskap om gaupenes matvei i studieområdet.

Om vinteren spiser særlig hannauper hjort i Buskerud og Telemark (foto: viltkamera.nina.no)

I neste blogginnlegg skal vi ta turen nordover til Troms og Finnmark. Vår forskning på gaupene i disse områdene snudde virkelig opp ned på mye av det vi mente å vite om disse kattedyra, så følg med!

Vil du lese mer om resultatene fra forskningen som er nevnt i dette blogginnlegget? Da kan du ta en kikk [her](#).

NYHETER

ROVDYRBLOGGEN

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

[Redaksjonen](#) – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva

Artsdatabanken

De nasjonale forskningsetiske komiteene

De regionale forskningsfondene

Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Fafo

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering

Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF

Forsvarets forskningsinstitutt

Framsenteret

Fridtjof Nansens Institutt

GenØk – Senter for biosikkerhet

Handelshøyskolen BI

Havforskningsinstituttet

Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Molde

Høgskolen i Østfold

Høgskulen i Volda

Høgskulen på Vestlandet

Høyskolen Kristiania

Institutt for samfunnsforskning
KS FoU
Kompetanse Norge
Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS
Meteorologisk institutt
NIBIO

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
NILU – Norsk institutt for luftforskning
NLA Høgskolen
NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
NSD – Norsk senter for forskningsdata
NTNU
Narviksenteret
Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
Nasjonalt senter for e-helseforskning
Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge – NUBU
Nofima
Nokut
Nord universitet
Nordlandsforskning
Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norges Geotekniske Institutt
Norges Handelshøyskole
Norges forskningsråd
Norges geologiske undersøkelse
Norges idrettshøgskole
Norsk Polarinstitutt
Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Opplysningskontoret for Meieriprodukter
OsloMet – storbyuniversitetet
RBUP Øst og Sør
Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
SINTEF
Senter for grunnforskning (CAS)
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Simula Research Laboratory
Statens Vegvesen FoU
Statped
Sykehuset Innlandet HF
Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Telemarksforskning
UiT Norges arktiske universitet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Vestlandforskning

vesnaaustorskning

Veterinærinstituttet

Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS